

MOTERŲ SKYRIUS
WOMEN'S SECTION

Rašytoja GABRIELĖ PETKEVIČAITĖ-BITE

Vel. LOUISE NARMONTAITĖ
Skyriaus buvusi uoli bendradar-
bė, "Vaikas ir Mokykla"
kolumnos vedėja.

JULĖ ŽEMAITĖ,
rašytoja

FELICIJA BORTKEVIČIENĖ,
"Lietuvos Žinių" red.ktorė ir
moterų kultūros veikėja

Vel. MARIJA JURGELIONIENĖ
Naujiųjų Moterų skyriaus įsteigėja ir vedėja.

Mes šiandien sustojam valandėlę susikaupti ir mintyse vėl pakartoti giliai pagarbą šioms buvusioms Moterų Skyriaus brangioms įsteigėjoms ir bendradarbėms, ir žymioms Lietuvos moterims švietėjoms. Metai bėga, gyvenimas keičiasi, bet mes niekada nepakeisime pagarbos ir nepamiršime šias moteris, kurios pašventė visą savo gyvenimą bedirbdamos moterų gerovei.

—Nora.

MOTERYS NEPRIKLAUSOMOJ LIETUVOJ

Minint "Naujiųjų" 40 metų jubiliejų, nebus pro šalį pažvelgti, ką veikdavo moterys Nepriklausomoj Lietuvoj. Paminėkim antrąjį Lietuvos Moterų Suvažiavimą, kuris įvyko Kaune 1937 m. gruodžio 11 d. (Pirmutinis Lietuvos Moterų Suvažiavimas buvo 1907 m.). Antras suvažiavimas buvo skaitlingas, suvažiavo net 800 moterų. Pasveikinti Antrą Lietuvos Moterų Suvažiavimą atvyko Latvijos ir Estijos moterų delegacijos. Nors seimo prezidiuman išrinktos 1907 m. dalyvės — G. Petkevičaitė, F. Bortkevičienė,

Margaret Michelsonienė

Vileišienė, Čiurlionienė ir kitos, bet suvažiavimo pirmininke pastatyta užsienio reikalų ministerio Lozoraičio žmona, kuri, atidarydama posėdį, visų pirma pasveikino "tautos vadą" ir "pirmąją Lietuvos moterį", ponį prezidentienę. Paskui pakvietė kalbėti Smetoną, jo pačią, švogeri ir visą eilę valdžios šulų. Iš rekordų tačiau matyt, kad geras kalbas pasakė tik rašytoja G. Petkevičaitė ir F. Bortkevičienė, abidvi pirmojo seimo dalyvės. Petkevičaitė pa-

brėžė, kad pirmąjį moterų seimą Lietuvoje sušaukė kunigai ir norėję jam vadovauti, bet gavę per nosį. Girdi, kai aš nuvykau salėn, tai kunigai tuoj paaiškino man, kad aš pasakyčiau prakalbą, atidaryčiau posėdį ir perstatyčiau į suvažiavimo pirmininkus kun. Olšauską. Bet pradėjus man kalbėti, ėmė virti kraujas, atsiminus, kiek tie kunigai moterį žemina ir niekina. Taigi baigus kalbą, pasistengiau ramiai, bet tvirtu balsu tarti:

"Prašu mane rinkti suvažiavimo pirmininke!"

Kunigų tarpe pasidarė didžiausias subruzdimas. Tačiau dvasiška audra tęsėsi neilgai. Pamatę, kad neturi pritarimo, kunigai pasmarkavę pasitraukė.

Kalbėdama F. Bortkevičienė pasakė:

"Tai taip buvo 30 metų atgal. Šiandien moterys jau menamai turi teises. Tas teisės Lietuvos moteriai davė ne bažnyčia ir ne koks "tautos vadas", bet Rusijos revoliucija. Tų laikų įvykių įtakoje į Lietuvos konstituciją buvo įrašytos lygios teisės moterims su vyrais. Bet neužtenka tik turėti teises. Reikia mokėti dar jomis naudotis ir reikale jas ginti. Dėl to reikia išsilavinimo ir susipratimo. Tokio susipratimo neišauklės dabar taip gerbiama fizinė jėga ir paklusnumas vadui. Reikia aktyvaus paties žmogaus proto darbo, o ne pasyvaus klusnumo."

Jubiliejinis Moterų Suvažiavimas posėdžiavo dvi dienas. Jis turėjo išklausti net vienuolika nuobodžių referatų visokiais klausimais. Gi delegačių įnešimai ir skundai buvo visai ignoruojami. Į suvažiavimo pabaigą pradėjo kilti protestai, kad laikas gaišinamas tuščiais referatais, gi patys opiausieji klausimai kišami į gurbą. Ga-

ly gale visgi pravesta keliolika nutarimų:

1. Pavesti Lietuvos moterų tarybai sudaryti specialią komisiją, kuri turėtų paruošti moterų darbo bei veiklos penkmečio planą. Į šį planą turėtų būti įtrauktos šeimos ir įvairios visuomenės grupės.

2. Prašyti Lietuvos moterų tarybos, moterų organizacijų bei atskirų asmenų daugiau susirūpinti skaudžiais šeimos gyvenimo klausimais. Palaikyti geras šeimas ir smerkti pasireiškusius šeimos pakrikimus bei negeroves.

3. Prie Lietuvos moterų tarybos įsisteigusiai juriscijų sekcijai pavesti, kad ji išstudijuotų svetimų valstybių įstatymus, kuriais tvarkomi šeimos, vaikų, moterų, moralės ir kitų klausimai.

4. Nors Lietuvoje yra pripažintos moterims lygios teisės su vyrais, tačiau gyvenime atsitinka visai priešingai. Todėl moterys turi energingai ginti savo teises.

5. Teikiant valstybinę tarnybą, neturi būti žiūrima ar tai moteris ar vyras, bet į išsilavinimą bei mokslo laipsnį.

6. Daryti žygių, kad moterims būtų pavestas jaunų mergaičių auklėjimas pradžios mokyklose ir kad moterims būtų leista dalyvauti tose komisijose, kurios nustato mokyklų mokslo programas.

7. Kad inspektuojant pramonės įmones, kuriose dirba daug darbininkių, turėtų žodį ir moterys. Turėtų būti bent kelios moterų darbo inspektorės.

8. Kad moterims būtų leista prisidėti prie įstatymų leidimo.

9. Moterys turi iškovoti tvirtas pozicijas pramonėje, prekyboje ir amatuose. Todėl pirmoje eilėje moterys turi prisidėti ir remti kooperaciją. Moterys turi taupyti.

10. Moterys turi vengti kraštutinio modernizmo ir nešvaistyti pinigų prabangos dalykams iš užsienio.

11. Nuo pat mažens vaikams

skiepyti darbo ir pareigos jausmus.

12. Visos moterys turi daugiau palaikyti spaudą, ją prenumeruodamos. Taip pat stengtis paruošti moterų žurnalais, kurios galėtų tinkamai vertinti moterų veiklą.

13. Su "geltonąja spauda", kuri griaua šeimas ir kenkia jaunuomenės dorovei, kovoti yra kiekvienos moters pilietinė ir visuomeninė pareiga.

14. Moters pareiga palaikyti meną ir remti menininkus.

15. Jau dabar moterys turi organizuoti pagalbą galimam karo atsitikimui.

16. Skelbti kovą rūkymui, girtavimui, kortavimui ir kitoms pasireiškusioms blogybėms.

17. Kovoti, kad vienodos doros principai būtų taikomi netik moterims, bet ir vyrams. Dvigubos dorovės ateityje negali būti.

18. Susirūpinti paruošimu šeimos gyvenimui jaunas moteris ir vyrus. Jūs reikia mokyti mokyklose daugiau pedagogikos ir psichologijos.

19. Siekti didesnės ekonominės moters nepriklausomybės šeimoje, kad moters darbai būtų vertinami.

ANNA KASKAS,
kontraltais, vasario 21 d. dainuos "Naujiųjų" koncerte Sokolų salėje.

ŠIOS SUKAKTIES PROGA

Bėga laikas. Bėga nevisada atžymėtas sukaktimis, tačiau yra kiekvienos moters pilietinė ir visuomeninė pareiga. Bėga laikas. Bėga nevisada atžymėtas sukaktimis, tačiau yra kiekvienos moters pilietinė ir visuomeninė pareiga. Bėga laikas. Bėga nevisada atžymėtas sukaktimis, tačiau yra kiekvienos moters pilietinė ir visuomeninė pareiga.

Gyvenimo ironija. Minimos sukaktys gimimų, vedybų, kartais iškilmingai pagerbiami ir smulkūs visuomenininkai, bet dideli žmonės, atliekanti didelius darbus, retai kada tos visuomenės prisimenami.

Šita tardama aš turiu mintyje šio dienaščio vyriausiąjį redaktorių, Dr. Pijų Grigaitį, kuris mini savo amžiaus 70 m. sukaktį ir vieną ilgiausių eilių visuomeninio darbo. Darbo, skiriamas išimtinai tik savo tautiečiams. Rodos, tokia puiki proga parodyti šiam žmogui mūsų pagarbos ir dėkingumo

20. Susirūpinti tautos sveikatingumu, kad būtų tikrinama jaunuolių sveikata prieš vedybas.

21. Moterys inteligentės turi rūpintis, kad nebūtų prarastos tarp miestiečių ir sodiečių moterų. Sodietais reikia būti ir dabar veikiančių moterų organizacijų.

Daugelis delegačių prašė balso, bet pirmininkė Lozoraitienė neleido joms kalbėti. Girdi, šis senas yra tik "paprastas informacinis moterų suvažiavimas".

Dalyvės nerimsta. Jos reikalauja, kad jų sumanymai bei pagaidavimai būtų seime viešai paskelbti. Spiriami, pirmiškai sutiko, kad būtų skaitomas dar vienas sumanymas, kurį parašė žymios, senosios veikėjos: G. Petkevičaitė, F. Bortkevičienė ir Vileišienė. Pagaidavime buvo nurodoma, kad dabar moterys niekur neatstovaujamos, tai siūloma sudaryti specialų komitetą ir pavesti jam atstovauti moterų reika-

jausmus; proga pasidžiaugti, kad iki pat senatvės jis neparodo jokių pailsimo žymių. O tačiau aš nepastebėjau niekur, kad būtų ruošiamasi masiniai tai paminėti. Aš net nepastebėjau vienos didelės puotos, paskirtos išryškinti nuopelnus Dr. Grigaičio kaip vieno daugiausia prisidėjusio lietuvių gėrbūvio kėlimui. Ir šiandien, oficialiai minėdami Naujiųjų 40 metų sukaktį, lyg ir norėtume pamiršti, kad laikraščiai mini tokias sukaktis tik jiems pasiaukojusių žmonių dėka. Jūs skaito, kad jie įdomiai redaguojami.

Kuomet prieš antrąjį pasaulinį karą čia apsilankė vienas Lietuvos žurnalistas, Vincas Uždavins, jis pirmiausia mane paklausė: "Sakyk man, kuris pas jus laikraštis reikšmingiausias? Kuris jų labiausiai skaitomas?"

Nedvejodama tariau: "Naujienos".

"O koks tau jų artimiausias savąja dvasia?" Vėl jis mane kamantinėjo.

"Dvasia?" Aš nusišypsojau.

lams. Šis komitetas turėtų būti renkamas visų Lietuvos moterų.

Matyt, kad suvažiavime pažangiosios moterys buvo mažumoj. Greit šį jų reikalavimą pastūmė į šalį, o jo vieton paklišo "pasveikinti tautos vyriausybę". Paskui dar nutarta pasveikinti Vilniaus lietuvius, ir suvažiavimas uždarytas.

Atrodo, kad pažangesnės Lietuvos moterys labai buvo nusivylusios tokiu suvažiavimu. Joms ten nebuvo leista svarstyti savų reikalų nei pasiskusti apie savo vargingą būklę, tik stengtis joms piršti fašistinį rauką. Išrodo, kad pirmas Lietuvos Moterų Suvažiavimas, taip vykusiai nugalėjęs kunigus, buvo daug pažangesnis. —M. Michelsonienė

"Kam mums rūpintis dvasiomis, kuomet mūsų svarbiausias uždavinys šioje šalyje yra išlikti gerais lietuviais, rūpintis savosios kultūros puoselėjimu, neleisti užblėsti priaugančioj kartoje lietuviybės ugnelei."

Šiandien auksinė proga prisiminti ir anų laikų čia turėtą kultūriniam gyvenimui, mūsų visuomeninei veiklai. Manau šiuose puslapiuose tai ir surasime.

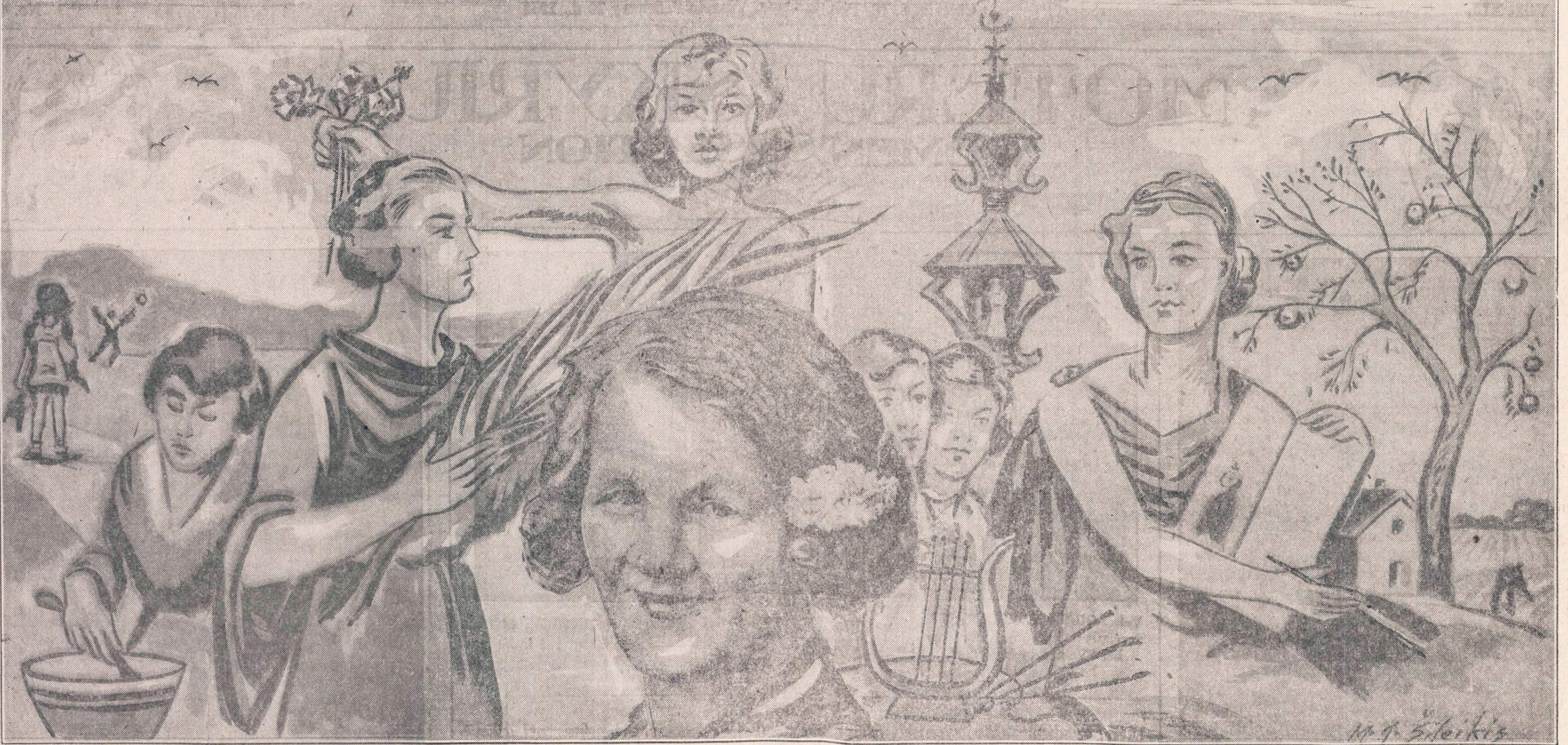
Dar tik prieš kelerius metus mums truko žurnalistų pastatyti ir visų laikraščių prieškalyje. Tačiau daug lietuviškų laikraščių ir kelius žurnalus turėjome. Jie visi buvo geresniais ar prastesniais raštais užpildyti. Juose nebuvo sieksnių straipsnių (retas kas tada

Pranė Lapienė

juos būtų ir perskaitę), nebuvo juose išdidžių akademinų žodžių, bet tuolaikiniai laikraščių bendradarbiai kalbėjo juos spaudos puslapiuose širdies žodžiais, nesukdami savo minčių jokia diplomatija. O kadagi yra gražesnė kalba, jei ne tada, kada kalbama širdimi? Taigi, kuomet Naujienos pervelionės Marijos Jurgelionienės lūpas atsikreipė į Amerikos lietuves, siūlydamos paremti sumanymą įsteigti dienastraityje moterims skyrių, jos (Tęsinys 2-me pusl.)

PIRMO DEŠIMTMEČIO SUKAKTIS

MANO ŽODIS IR PADĖKA

Sia proga rengiaus padaryti buvusio Moterų Skyriaus lyg ir apžvalga, tačiau kai kurios šio specialaus skyriaus bendradarbiės tai padarė. Mano apžvalga tad būtų tik pakartojimas. Todėl praleidžiu aną visą laikotarpį.

Nekartą per praėjusius keletus metų esu perskaičiusi Moterų Skyriaus dešimties metų jubiliejinį numerį, kuriame mūsų gabus menininkas gerb. Mikas Šileikis sukūrė puikią ir reikšmingą antraštę. Ji puošia ir šį numerį. Kiek tai įvairių atsiminimų ji iššaukia! Su netaip linksma nuotaika vėl perskačiau skyriaus paskutinį numerį, kuriame turėjau nemalonią pereinimą paskelbti, kad Moterų Skyrius, pasirodęs reguliariai ir su specialiu laidom per vienuolika metų su visumu, nutraukiamas.

Nelengva buvo tai pranešti, nes skyrius buvo man tikrai artimas draugas. Bet kartu turėjau ir viltį, kad mūsų mielosios bendradarbiės turėjo toki pat prisirišimą prie Skyriaus. Tvirtai buvau įsitikinusi, kad, jeigu ateityje atsiras reikalingas joms vėl susiburti, vėl pasireikšti Moterų Skyriuje, tai be viena neatsisakys tai padaryti.

Ir šiandien mano viltys, mano pasitikėjimas pasitvirtina. Sumaniu, kad moterims būtinai reikia turėti savo skyrių "Naujienu" 40 metų jubiliejiname numeryje. Kreipiausi į buvusias bendradarbes, ir dar viena-antra iš naujai atvykusių sesučių, prašydama, kad savo raštais, savo mintimis prisidėtų prie šios jubiliejinės laidos.

Pirmoji su savo straipsniu atsiliepė "Keleivio" Moterų Skyriaus steigėja ir per ilgus metus jo vedėja Margaret Michelsonienė. Ir taip kasdien, sugrįžusi namo iš raštinės, rasdavau po kelius raštus. Paskutinę dieną, vasario 1 d., radau jau visą pundą. Visos moterys piktai atsisakė į mano

Poetė
PETRONELE ORINTAITĖ

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—FRIDAY, FEBRUARY 19, 1954

P. ORINTAITĖ

MAMA

Zinau, kur klevas, tąsyk įsodinęs,
Dabar platus — nuo stogo graibsto šiaudus
Tenai, prieš saulei tekant vis kas rytas
Mama linguoja stuobrin prisiglaudus:
— Vaikai... Vargai... Nebėra jau...
O man paš Dievą reiks tuojau...

Isseko akys asarų išplautos,
O veide — kiek takų gyvenimas įrašė!
Įdubo pėdsakai, lyg kelias nukeliautas,
Tik laimės buvo... gal daugiau už grašį...
— Ruduo... Žiema... Jų buvo daug,
O ryt — į kapines keliauk...

Pavasariai pražydsdavo kas metai —
Vis kūdikį jį supdavo čionai...
Ir vien tik jiems širdis gyvent paprato,
O jie — paliko vieną vėl: tesizintai!
— Dar vakar buvo, rodos, čia,
Gi štai — jau tėviškė tuščia...

NORA GUGIENĖ, ilgametė Moterų Skyriaus tvarkytoja.

Šios sukakties proga

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

susilaukė ne tik visuotinio moterų pritarimo, bet užteko ir raštų tokiame skyriui kas savaitę užpildyti. Mes buvome sutarusios: vyrai pliekiasi už politika; jie niekada neparodė didesnio susidomėjimo mūsų vaikų auklėjimo klausimais, jiems niekada pirmoje vietoje nestovėjo mūsų kultūros reikalai, — tą spragą moterys turime užpildyti. Savo žodžiais tikėjome ir jais gyvenome.

Per moterų skyrių sujome į

pažintį visos, kurioms tik rūpėjo lietuvių ateitis šioje šalyje. Gražu būdavo stebėti, kaip ir kai kurių dukrelės ėmėsi rašyti, kaip ir stoji mamytėms į talką. Naujienu moterų skyrių buvo nuolatinių filmų apžvalga, kurią vedė jauna studentė; buvo skoningai vedamas madų skyrelis, buvo pateikiami lietuviškų valgių receptai, daug straipsnių apie vaikų auklėjimą. Labai kruopščiai buvo pavaizduojamas Jungtinių Valstybių ir Kanados moterų visuomeninis ir socialis gyvenimas.

Tragiškai žuvus moterų skyriaus vedėjai Marijai Jurgelionienei, jos pėdomis pasekė tiek pat pagarbos verta moteris, mums visiems pažįstama Nora Gugienė. Ji sumanią tęsė moterų skyriaus redaktorės pareigas, iki jos ir jos bendradarbių neatitraukė likimas dar didesniems pareigoms.

Tos didesnės pareigos buvo rūpintis tremtyje patekusiais mūsų sesutėmis ir broliais. Organizavosi šalpos fondai, visa politinė veikla keitėsi.

Čia didelė pauzė... Reikėtų labai atsidūsti, norint pradėti lieti mintis, kurios šiuo momentu mano galvoj sukasi. Tik ar verta? Geriausia gal bus dar patylėti.

Išvargintos mūsų seserys, savo tėvynę dirbusios visuomeninį darbą, čia atvykusios kai kurios jų į mūsų veiklą pažūrėjo mums neįprastu žvilgsniu.

Kuomet man teko redaguoti moterims skiriamą puslapį "Vienybė", ir aš į pirmiausia čia atvykusias man žinotas visuomenininkes nusikreipiau prašydama talkos, gavau, maždaug šitoki atsakymą:

"Mes čia esame priverstos fiziniu darbu užsidirbti pragyvenimą. Apie jokią kultūrinę veiklą nebegalima ir svajoti".

Aš nedrįsau prašymo kartoti. Aš net nedrįsau toms moterims pasakyti iš ko mes pragyvename. Aš žinojau, kad jei tada aš būčiau pasakiusi, kad mes laiko surandame valgius gamindamos, kad mūsų minčių pluoštai persikelia popieriu dažnai virtuvėj triušiant (nors, tiesa, pamiršus tiesiogines pareigas dažnai nukentėdavo mūsų kepsniai ir verdamos sriubos), kad tokiu būdu gine straipsneliai skubiai pasirašomi, taip pat skubiai užadresuojami "įvairių dvasių" laikraščiams, ir dar rašalui nenuždžiūvusi įmetami į pašto dėžutę, — nebūtų to supratusios.

Taip, tai buvo seniai, prieš keilfolika metų, kuomet mūsų vyrai, kaip ir šiandien, geriausias jėgas eikvoja tarpusavyje kablinskių ieškojime, o kultūrinis mūsų gyvenimas, kaip ir šiandien (prašau suprasti proporcingai kultūrininkų skaičiumi esant) permaža rėdo pragiedrulių. Labingos jutimės galėdamos nors aguonos grūdų prisidėti tokio gyvenimo,

praskaidrinimui.

Bet dabar... Dabar, kada po didžiųjų vargų čia yra persikėlę šimtai Lietuvos dukterų, kurios ir išmokslintos ir daugelis jų patyrusios visuomeninėje veikloje ir, be abejonės, iki šiol apsispratusios su naujomis gyvenimo sąlygomis, reikėtų būtinai vėl atgaivinti moterų skyrių ir kartu įsteigti mūsų jaunimui bei vaikams skyrelius. Būktavimais apie mūsų nutautėjimą ne ką teatsieksime, jei nieko nedarysime be polittikavimo, kas mūsų jaunimo atžalyną nedomina dar.

Moterims pasidalinti mintimis, mano nuomone, būtinas reikalas. Kad ir apie vaikų auklėjimą.

Kasmet man sutinkant vieną šeimelę, kuri augina tris vaikučius, bet abu tėvai dirba, aš vis nusistebiu, kokių būdu jų vaikučiai ne tik nekalba tarpusavyje anglų kalba, visi lankydami kelerius metus amerikonišką pradžios mokyklą, bet ir lietuviškai kasmet tobuliau reiškia mintis. O stebėtis man ne vertė kitos šeimos, kurios sakė abiem dirbant neįmanoma esą dar vaikais tinkamai rūpintis ir apsaugoti juos nuo svetimos įtakos.

Pirmosios šeimelės motina man paaiškina, kad jų šeimoj vienas visada einas "šnipo" pareigas, kurio užduotis pranešti tėvams, jei kuris iš vaikų tarpusavyje arba su kitais lietuvišiais bando angliškai kalbėti. Nusikaltėlio laukianti atitinkama bausmė. Pirmą kartą nusikaltus švelniai sugėdinamas, primenant, kad Lietuvoj kenčia senelė ar kita giminė, o jis net lietuviškai noris užmiršti. Dažnai sako vaikutis pravirksta be rykštės.

O vaikai išmokyti lietuviškai, kol jie mūsų galioj, galima. Jokia mokykla nepavarduos tėvų įtakos. Įvairūs pamokslai, dažniausiai teikiami vyrų ir moterų neturinčių vaikų, neatneš tiek naudos, kiek pasidalinimas problemomis pačių motinų.

Sveikindama šio puslapio redaktore, Norą Gugienę, dienraščio vyr. redaktorių Dr. P. Grigaitį, Naujienu Bendrovę, visus bendradarbius ir skaitytojus, linkiu visiems kuo stipriausios sveikatos ir ilgiausių metų. Tegu surandame kelius,

Moterų Skyrius — Laisva Tribūna

Sveikinu Gerb. p. N. Gugienę, eilę metų sėkmingai vedusią velionės Marijos Jurgelionienės įsteigtą Moterų Skyrių, kad po buvusios pertraukos pasiryžė imtis iniciatyvos vėl su redaguoti "bent" vieną kartą Naujienu Moterų Skyriaus laidą. Mano didžiausias troškimas, kad tai būtų ne vienkarinis pasirodymas, bet reguliarus svečias. Linkiu gerb. p. Gugienei sveikatos ir ištvėmės vėl tą pajudintą taip gražų ir naudingą darbą sėkmingai tęsti toliau.

Dabar, kai tiek daug turime iš tremties atvykusių inteligentų moterų su turtingais įvairiose srityse žinių bagažais, tad, rodos, neturėtų būt sunkumo ne tik Naujienose, bet ir kituose laikraščiuose atgaivinti buvusius arba įsteigti naujus Moterų Skyrius. Gal čia kaltas moteriškas kuklumas, kad jos ligi šiol šiuo atvilgiu neparodė iniciatyvos. Bet reikia tikėti, kad dabar atgaivinant Naujienu Moterų Skyrių iš jų gerb. vedėja p. Gugienė susilauks nuosirdžios talkos.

Tiek daug esama margų ir komplikuotų kaip šeimyninio gyvenimo, taip ir vaikų auklėjimo problemų, kad, tur būt, nė didžiausias psichologas bei pedagogas nepajęgtų pats vienas jas tinkamai išraizginti, nes vienokio charakterio asmenis teigiamai veikia vienokios priemonės, o kitokių polėkių asmenybėms tenka taikinti kitokius metodus. Tad Moterų Skyriuje, kaip laisvoje tribūnoje, pasidalindamos ar, tai teoretiskomis žiniomis ar iš gyvenimo patyrimo pasiektais rezultatais, galėtume gvildinti painias gyvenimo aktualijas. Nors tiesa, kad ir bendrosios spaudos puslapiai atviri motėrim, tačiau sprendžiant iš sąvės, moteris labiau vilioja sąvas kampelis — Moterų Skyrius. Tad į darbą sesės! O darbo yra daug ir įvairaus. S. P.

kuriais eidami išaugintume jaunąją kartą vertus lietuvių tautos pasididžiavimo.
Pr. Lapinė
Stony Brook, N. Y.

MEDICINOS MOKSLAS ŽENGLIA PIRMYN

Dr. Aldona Šliupaitė

Praėjusieji 50 metų medicinos srityje parodo milžinišką pažangą. Ji pasireiškia nepaliaujamoje kovoje už geresnę sveikatą, būvį ir laimingesnį gyvenimą. Gyventojų skaičius visam pasaulyje sparčiai auga. Mokslų tyrinėjimuose yra dedamos pastangos, kad žmonija susilauktų ilgesnio amžiaus, laimingesnio gyvenimo ir geresnės sveikatos. Kada medicinos mokslas žengia pirmyn, viskas seka jos pėdomis su užtikrinimu, kad kas kenksminga sveikatai, kas kliūdo geresniam būviui, anksčiau ar vėliau bus pašalinta.

Per praėjusius 50 metų įvyko daug pasikeitimų. Pilvo šiltnė, difteritas beveik pranyko. Širdies trombozė (kraujo sukrecėjimas širdies raumenyse) šiandien galima greičiau pažinti, negu seniau buvo galimybių tai padaryti. Prieš 50 metų plaučių vėžys buvo reta liga. Šiandien toji liga dažnai pasireiškia. Manoma, kad tabako rūkymas gali būti priežastimi.

Kūdikų mirtingumas taip sumažėjo ir jų maitinimas ir auklėjimas taip pasikeitė, kad žmonės ilgiau gyvena. Bet čia reikia padaryti pastabą. Kadangi padaugėjo senų žmonių skaičius, kaip sakant, žmonės ilgiau gyvena, senovėje jie susilaukia ypatingų ligų kaip aukšto kraujo spaudimo, sklerozės (sukietėjimas kraujo indų sienelių) ir piktybinių ligų kaip vėžio ir kitų degeneracinių ligų.

Gydymas šiandien nepaprastai skiriasi nuo senesnių laikų. Cukrinė liga (diabetes) yra gydoma insulino pagalba. Insulinas yra gaminamas iš gyvulių kasos. Jeigu insulinas yra vartojamas, ligoniui nėra reikalo mirti ir jis gali pasiekti gilios senatvės. Anemija (mažakraujystė) gydoma kepenių pagalba, nes kepenyse yra vitaminas 12, kuris yra labai reikalingas kraujo atgaivinimui. Kepenų naudojimas yra vienas iš svarbiausių vaistų anemijai gydyti.

Gydymo srityje didžiausia pažanga yra padaryta, nes tyrinėjimai davė mums naujų vaistų, kurie yra nepaprastai svarbūs. Vitaminai, hormonai, antihistaminai, chemikalai kaip sulfa vaistai, antibiotikai kaip penicilinas, streptomycinas, chlorphenicol, aureomycinas, erythromycinas ir kiti antibiotikai šiandien pasižymi kaip vaistai ir yra vartojami įvairių ligų gydymui.

Džiova (tuberkulozas) šiandien galima gydyti ne tik vaistais kaip streptomycinu, paraminosalicilic acid, isoniazid, penicilinu, bet ir chirurgiškai (operacijos keliu). Iš naujų vaistų įdomiausi yra tie, kurie praskiedžia arba sutirština kraują. Vitaminas K ir tromboplastinas sutirština kraują. Vaistai Heparin ir Dicumerol praskiedžia kraują. Šie vaistai vartojami venų trombozės ir širdies trombozės gydymui. Šiandien matosi mažiau trombozės po operacijų, po gimdymų, nes ligoniui

keliami iš lovos daug anksčiau, nei po 24 valandų. Užtai embolizmo pavojus žymiai sumažėjo.

Neperseniausiai išrasti antibiotikai kaip penicilinas ir chemikalai vaistai kaip sulfa stebuklingai pagydo užkrečiamas ligas. Plaučių uždegimas dabar jau nėra tokia pavojinga liga kaip seniau. Daugumoje liga yra išgydoma per 36 valandas. Komplikacijos kaip supūliavimai išvengiami. Bendrai, uždegimas ausų, uždegimas mastodo kaulo, empyemija (plaučių supūliavimas), rožė, krūtinės vėžys, peritonitis, liaukų supūliavimas šiandien yra retas reiškinys, nes antibiotikų naudojimas kaip penicilinas, chemikalų vaistai sulfa sustabdo užkrėtimą ir nedaleidžia supūliavimui vystytis. Streptokokos bakterijų užkrėtimą galima puikiai gydyti antibiotikais, o seniau nebuvo vilties pagydyti.

Pilvo šiltnė šiandien retai pasitaiko, nes daug pastangų dedama apsisaugoti. Seniau daug kas mirė nuo tos ligos. Dėlėi žaidžių žarnose bijojo duoti ligoniui maisto, ir ligonis mirė nuo bado. Tokiam ligoniui šiandien duodamas tinkamas maistas ir daug kas pasveiksta. Su skarlatina tas pats — pasikeitė gydymas — duoda maisto, kad ligonis sustiprėtų, tokiu būdu gautų jėgų kovoti su liga.

Venerų ligų gydymas irgi pasikeitė. Seniau sifilio gydymas užėmė kelis metus laiko. Dabar naudojamas antibiotikas penicilinas sutrumpina ligą ir žymiai sumažina neurologinius reiškinius, — širdies ir kraujo indų komplikacijas. Tas pats su gonorėja, — penicilinas greitai gydo.

Po ilgų tyrinėjimų buvo surasta, kad žmogus netenka sveikatos, jeigu yra trūkumas vitaminų, mineralų ir gero mitimo.

Kad geriau būtų galima pažinti plaučių ligas ir diagnozuoti nustatyti, Roentgeno peršvietimas krūtinės yra plačiai naudojamas.

Kraujo ir šlapimo tyrinėjimai parodo, kad tarp inkstų ligų ir aukšto kraujo spaudimo yra ryšys... Inkstų ligos kenksmingai veikia širdį ir medžiagos apykaitą. Skydinės ligos (goitras) yra dažniau gydoma vaistais, negu operacijos būdu.

Širdies veikimo tyrinėjimas elektrokardiogramu yra vienas iš svarbiausių būdų nustatyti širdies padėtį. Ne tik vaistais, bet vengimas druskos yra svarbus gydymo būdas širdies ligų. Plaučių, taip pat ir širdies, operacijos yra sėkmingos šiais laikais.

Vienas iš svarbiausių išradimų yra cortisone ir ACTH vaistai, gaminami iš gyvulių antinkstinių liaukų, kurie sruuu inkstinių liaukų, kurie daug padeda kovoti su reumatizmu, artritu, dusuliu ir odos liga — lūpus. Galima daug ko tikėtis iš cortisone ir ACTH, bet ligi šiol tų vaistų galimybės yra tyrinėjimo stadijoje.

Kadangi žmonės ilgiau gyvena ir senatvės sulaukia, tai širdies ir sklerozas kraujo indų ligos dabar dažniau pasireiškia. Bet šių dienų gydymo būdas daug palengvina senesniems kovoti su šiomis ligomis. Užtai senesnieji, periodiškai tikrinami savo sveikatą, ilgiau gyvena ir būna naudingi sau ir kitiems.

Kaip matome, praėjusieji 50 metų įvykdė dramatišką pakeitimą medicinos srityje. Šie nauji vaistai ir gydymo būdai palgina žmogaus gyvenimą ir padeda jam pakelti ligos kančias. Bet tai yra tikrai pradžia. Atėinantieji 50 metų tai įrodys. Medicinos mokslas vis žengia pirmyn.

Prieš 40 metų ir dabar

Adv. Suzanne Shallna

Keturiasdešimt metų amžinybėje yra trumpas laikas, bet 40 m. svetimalbių Amerikoje laikraščio gyvenime reikia laikyti ilgoku laiku. Ypač pereiti 40 metai svarbūs todėl, kad jie pilni svarbių įvykių. Tame laikotarpyje pergyvenome du pasaulinius karus, pajautėme džiaugsmą Lietuvos nepriklausomybės atgavime, ir jos liūdesį okupavimo. Taip pat tame laikotarpyje beteisė Amerikos moteris įgijo pilną teisę kaip pilietė.

NAUJIENOS įsikūrė tuo momentu, kada Amerikos moterys rimtai priešinosi egzistuojančiai diskriminacijai prieš moterį įstatuose, šalies konstitucijoje, profesijoje, industrijoje ir prekyboje. Kad būtų galima įgyti tuos pakeitimus, reikėjo pakeisti viešą opinioną, kuri tam tikslui priešinosi. Rimtai argumentavo šalies atstovai Kongrese ir valstijų legislaturų rūmuose, kad moters protas nepajėgs suprasti šalies reikalų, šeimos iširs besiginčydamas politiškais klausimais ir, pagaliau, moters' visvien balsu taip, kaip jį vyras joms įsakys, ir todėl tik bus duplikacija balsų be jokios naudos.

Lietuvių moterų nedaug tame darbe dalyvavo, bet viener kitur lietuvės įėjo į bendras amerikiečių organizacijas, kurios tais reikalais rūpinosi. Viena kita lietuvė pasižymėjo savo veikla amerikiečių tarpe.

NAUJIENŲ Moterų Skyrius neatsiliko tame darbe. Be patarimų šeiminkams apie virinimą ir namų ruošą, tilpo straipsniai, diskusijos ir polemikos visais tais klausimais, kuriais Amerikos moters rūpinosi. Nors opozicija tam moterų darbui buvo didelė, daug pačių moterų priešinosi tam progresyviškam žingsniui, vienok NAUJIENŲ Moterų Skyrius tvirtai stovėjo su tomis moterimis, kurios reikalavo lygių pilietybės teisių su vyrais. Taip pat skyrius visuomet sekė lietuvių moterų veikla. Skyrius nepavdėjo pareikšti pagarbos žodį lietuvaitėi, baigusiai aukštesnį mokslą ar kitaip pasižymėjusiai savo veikloje.

1920 m. atnešė Konstitucijos pataisymą, suteikiant moterų balsavimo teises. Su balsavimo teisėmis atėjo ir kitos pilietybės atsakomybės ir privilegijos. Dar ir šiandien nevisos diskriminacijos panaikintos įvairių valstijų įstatuose; be to, tradicines diskriminacijas negalima panaikinti įstatais. Pašalinimas vedusių moterų iš mokytojų tarpo, nelygus atlyginimas už tą patį darbą su vyrais, ir daug kitų nelygybių egzistuoja ir šiandien. Bet darbas eina pirmyn daug lengviau todėl, kad dabar jau turime daugiau išlavintų moterų, kurios užima svarbias vietas valdžioje, industrijoje, profesijoje ir prekyboje.

Kas gero Amerikos material, tas gera ir lietuvi material, pilietai ar tik gyvenančiai Amerikoje. Daug lietuvių kilmės moterų šiandien naudojasi tomis sunkiai iškovotomis privilegijomis.

JUZĖ DAUZVARDIENĖ, mūsų pirmoji lietuvaitė, nusipelnusi kultūros darbuotoja

SOPHIE BARCUS, dainavo pirmam Naujienų koncerte, dabar populiarų radijo valandų vedėja

legijomis. Miela būtų kai kurias išvardinti, bet bijau, kad nepraleisčiau kitų, taip pat vertų paminėjimo.

Man, kaip vienai iš tų, kuriai per tuos metus teko aktyviai dalyvauti tame svarbiame darbe dėl išlaisvinimo Amerikos moters, — malonu sveikinti NAUJIENAS, o ypatingai tą mažą, bet efektingą grupelę moterų skyriaus vedėjų, kurios stovėjo ir stovi pirmose lietuvių moterų veiklos gretose Amerikoje.

—Susanne P. Shallna

Šį sekmadienį, vasario 21 d. visi keliai veda į NAUJIENŲ 40 metų sukakties minėjimą Sokoly salėje, 2337 So. Kedzie Avenue. Dainuos buv. operos solistė ANNA KASKAS ir choras.

Sveikiname NAUJIENAS, šiandien mininčias 40 metų JUBILIEJŲ, ir linkime joms ilgus metus vesti naudingą darbą.

JULIUS KUZAS

WHOLESALE MEAT DISTRIBUTOR

6840 S. Artesian Ave.

Walbrook 5-8744

MARĖ DUNDULIENĖ

MAISTAS

Veda KALMYNKA

Šiandien, kada jautienos kaina truputį prieinamesnė, kaip tik laikas yra gaminti iš jos pietus.

Mano šeimai labai patinka jautiena su ryžiais. Pamėginkite ir jūs, šeiminkės, ir pamatysite, kiek komplimentų susilauksite, o šeimos būsite klausiamos, kada vėl pataisysite tokius skanius pietus.

Šiai kas reikalinga šeimos poreikiams:

- 1½ svaro jautienos (round steak) dviejų colių storio
- 2 šaukštukai druskos
- ¼ dalis šaukštuko pipirų
- 1 šaknelė česnako
- 1 puodukas miltų
- 6 maži svogūnai
- ¼ dalis puoduko keptinų riebalų

- 1 bakbos lapelis
- 2 puodukai pomidorų sunkos
- 1 puodukas nuplautų ryžių

Ištrinkite mėsą su druska, pipirais ir česnaku. Pusę puoduko miltų įmuskite į vieną pusę mėsos, kitą pusę į antrą pusę mėsos. Pakepinkite supiaustytus svogūnus riebaluose tol, kol truputį parudėja. Išpilkite svogūnus ir tuose riebaluose pakepkite mėsą iš abiejų pusių. Tada užpilkite ant jos svogūnus, įpilkite tiek vandens, kad tik padengtų mėsą ir pridėkite bakbos lapuką. Uždenkite ir kepkite dvi valandas 350 laipsnių pečiuje. Tada uždekitė ryžius ant mėsos ir užpilkite pomidorų sunką. Vėl uždenkite ir dar valandą palengvučiai kepkite.

Dar jeigu užpilsite trupučių rūgščios smetonos ir apibarstysite tarkuotu sūriu, tai šeima vienbalsiai nutars, kad jų mama yra pasaulio geriausia virėja. Pamėginkite.

Nuolatiniai skaitytojai 40 metų Jubilėjaus proga sveikina visus NAUJIENŲ štabo narius ir linki jiems daug energijos dienraštį dar ilgus metus leisti.

POVILAS ir SOPHIE MILAŠEVIČIAI.

KAZYS JUŠKA

1937 So. 48th Court, Cicero, Ill.

SVEIKINA "NAUJIENAS", MININČIAS 40 METŲ SUKAKTUVES.

SVEIKINA "NAUJIENAS" 40 METŲ SUKAKTIES PROGA

BUDRIK'S

1442 So. 49th Court
Cicero 50, Illinois

Pasilsėkite ir pasilinksinkite Jūsų patogumui mes turime

Television - Billiards - Shuffle Board
ir Ping Pong

MOTERŲ SKYRIŲ PRISIMINUS

ONA INDRELIENE

Džiugu, kad "Naujienuoms" minint savo garbingą spaudos darbu keturiasdešimt metų jubiliejų, turime malonumo ir mes, moterys, savo žodžiu dalyvauti šioje specialioje "N-ny" laidoje.

Šia proga mes nuslinksime į tą gražųjį dešimties metų (1937-48 m.) laikotarpį, kada "N-se" reguliariai ir be pertraukos kas ketvirtadienį išleidavo ir Moterų Skyrius, skirtas vien moterų žodžiui. Dar kartą prisiminsime niekad nepamirštamą uolą ir nuosirdžią visuomenininkę, brangią moterų teisių užtartinę ir vargšų globėją Mariutę Jurgelionienę, kuri, nežiūrint jos visuomeninių pareigų gausumo, niekad nepaliovė troškusi ir siekusi sujungti moteris bendram ir glaudesniajam suartėjimui. Kad galėtų tai įvykdyti, ji numatė reikalingą įsteigti "N-se" Moterų Skyrių.

Radusi širdingą pritarimą savo artimų bičiulių tarpe, neatidėliodama šį sunkų ir rizikingą darbą pradėjo, ir 1937 metais sausio 7 d. "Naujienuose" pasirodė pirmas Mot. Skyrius, susilaukęs visuomenėje nuosirdaus sveikinimo ir gausaus pritarimo.

Iniciatorių būrelis, kurį sudarė M. Jurgelionienė, N. Gugienė, L. Normantaitė ir kitos, savo įtikinančiais žodžiais greit pasiekė didžiulį skaicijų moterų visose kolonijose, kur tik buvo lietuvių. Bendradarbių skaičius nuolat didėjo. Skyrius kaskart darėsi įdomesnis ir patrauklesnis, susilaukdamas vis daugiau ir skaitytojų.

Sunkus ir atsakingas Skyriaus redaktorės darbas pavedamas M. Jurgelionienei, kuri ir šiose pareigose buvo tvirtai ryžtinga, kantri ir energinga. Deja, vos šiam darbu išengus į antruosius metus, mūsų mielą red. M. Jurgelionienę, važiuojant su savo bičiulėmis visuomeniniais reikalais į Detroitą, 1939 m. kovo 25 d. ištinka skaudi nelaimė: susidūrus automobilui su traukiniu, ji žūsta, o kitos dvi, būtent A. Naušėdienė ir Bernotaitė buvo sužeistos.

Ši nelaimė giliai sukrešia visuomenę, gerai pažinusių vėlonę M. Jurgelionienę iš jos darbų, o dar skaudžiau paliečia Moterų Skyriaus bendradarbes. Skyrius netenka savo vadovės, o visuomenė — nuosirdžios veikėjos lietuviybės ir labdaros darbuose.

Nežiūrint šio slegiančio liūdesio, Mot. Skyr. "N-se" ne tik nepanaikinamas, bet su dideliu pasiūlymu paliekamas tęsti kaip paminklas vėlonės Mariutės atminimui, kuri širdingai vertinanti ir didžiulei daugumai moterų pageidaujanti, antrąją redaktore lieka visuomenės darbams ištikima Nora Gugienė. Jai šias pareigas perėmus, suprantama, jos darbai žymiai pagausėjo. Bet ji, pasitikėdama skyriaus bendradarbiams, ryžtasi ir šioms sunkioms pareigoms, kurias ji pasiūlymusiai ėjo, nežiūrint jokių sunkumų.

Moterų Sk. būdavo laukiamas ir mėgiamas ne tik moterų, bet ir plačiosios visuomenės, kuri ten rasdavo įvairių

žinių, patarimų ir šiaip raštų iš moterų gyvenimo.

Sumanios ir gabios red. N. Gugienės dėka, pasitarus su bendradarbiams, skyrius išleisdavo ir specialias laidas, skirtas Kalėdų, Velykų, Motinos dienos ir kitų švenčių paminėjimui.

Malonu prisiminti, kaip Mot. Skyrius glaudžiai jungė ir rišo visas bendradarbes, vieningai tarp savęs sugyvenančias. Visos jautė prievolę ir pareigą teikti skyriui rimtesnę ar kuklesnę talką ir tuo padėti N. Gugienei tęsti ikūnyta vėlonės M. Jurgelionienės troškimą.

Vienok, kaip nieko nėra amžino, taip ir Mot. Sk. bendradarbių gretos nežymiai, nejudomomis pradėjo retėti. Regis, 1944 m. gruodžio mėn. 16 d. staiga mirė L. Normantaitė, uolų ir nepailstanti skyriaus bendradarbė, vedusi specialų poskyrį "Vaikas ir Mokykla." Šis liūdnas smūgis žymiai pakirto jėgas, nes nebesirado kas vėlonę L. Normantaitė galėtų pavaduoti. Kitos gi pradėjo skystis nesveikata, laiko stoka ir kitomis priežastimis. Dėl to labai dažnai atvejais red. N. Gugienei tekdavo vienai užpildyti skyrių savais raštais, pasirašant skirtingais vardais. Nesubulaukiant daugiau talkos, skyrius vos-ne-vos išstojamas iki 1948 m. sausio mėn. ir už maždaug po dešimties metų paminėjimo laidos, visai sustoją ėjęs.

Dabar gi, kada "N-os" rengiasi minėti 40 metų jubiliejų, mūsų miela N. Gugienė, nežiūrint to, kad ji apsikrauna nелеngvu darbu, bando pasiekti savo žodžiu buvusias bendradarbes ir maloniai kviečia visas savo atsiminimais paminėti ir buvusį Moterų Skyrių, nurodant, kokią reikšmę jis turėjo ir ką jis atliko.

Netenka abejoti, kad nemažas jų būrys prabilis savo žodžiu ir tuo sudarys nors vienkartinę Mot. Sk. laidą, prisidedant prie bendros "N-ny" ilgų metų jubiliejinės skaitėjos.

Lai būna ir man leista pasveikinti "N-nas" šio svarbaus jubiliejaus proga bei nuosirdžiai palinkėti jų pareigūnams ir ateityje eiti tuo pačiu tiesiu ir sąžiningu spaudos darbo keliu.

Tuo pačiu reikiu gilų dėkingumą mūsų mielai N. Gugienei, kantriai ir patvariai atlikusiai mūsų uždėtą jai pareigą — tvarkyti Mot. Skyrių ir už šį kilnų sumanymą suburti mus vėl šioj jubiliejinėj "N-ny" laidoje bei dar kartą pabūti spaudos talkininkėmis savo atsiminimais iš anų gražiųjų Moterų Skyriaus laikų.

Sveikinu ir visas malonias Mot. Skyriaus bendradarbes ir linkiu nors retkarčiais pasireikšti spaudos darbe.

Ona Indreliene

STELLA BATKUS, rašė įvairiom temom nuo pirmos dienos

Petronelė Petravičiūtė-Milerienė, viena geriausių ir daugiausia Chicagoje vaidinusių lietuvių artistų. Chicagoje nebuvo nė vieno svarbesnio vaidinimo, kuriame ji nebūtų vaidinusi; nebuvo nė vieno NAUJIENŲ vakaro, kuriam ji nebūtų aktyviai talkininkavusi.

Reikšminga sukaktis

Rašo B. Keblaitienė, Detroit

Štai ir vėl artinasi viena labai reikšminga sukaktis — tai "Naujienu" 40-ties metų gyvavimo jubiliejus. Kokš gražus ir reikšmingas amžius. Tiek daug per jį padaryta! Tokie dideli ir svarbūs darbai atlikti! Šiandien su džiaugsmu galim minėti "Naujienu" sukaktį ir didžiulius jomis. Tai vienas populiariausių lietuvių laikraščių, kuris laikosi demokratijos principų. "Naujienu" turi bendradarbių, rėmėjų ir simpatikų visokių pakraipų žmonėse. Nemanau, kad būtų kitas toks lietuvių laikraštis, kuris susilauktų tiek palankumo iš visuomenės kaip "Naujienu."

Už visa tai priklauso didžiausia padėka energingam ir tvirtos valios redaktoriui Dr. Pijui Grigaičiui, kuris per visą laikotarpį "Naujienu" vedė tikrai ir tiesiu keliu. Taip pat dėkingumas priklauso ir kitiems bendradarbiams, kurie jau seniai stovi prie "Naujienu" vairo.

Rodosi, taip neseniai "Naujienu" šventė savo 25-rių metų jubiliejų. Nesinorėtų tikėti, kad jau praėjo 15 metų nuo tos sukakties. O man ir kitiems detroitiečiams tuometinė sukaktis niekada neišdils iš atsiminimų. Tada ir mes, detroitiečiai, norėjome pasidžiaugti "Naujienu" sukaktimi. Buvo surengtas vakaras su programa ir banketu. Pakvietėme keletą čekigiečių programai atlikti. Tada "Naujienuose" buvo gražiai redaguojamas turtingas moterų skyrius. Skyriaus vedėja buvo p. Marija Jurgelionienė. Ji subūrė keletą mergaičių bei moterų ir pasiūlydavo atvykti pas mus su programa. Kokš buvo mūsų džiaugsmas, kai sužinojome, kad ne tik gražiai paminėsime "Naujienu" jubiliejų, bet savo tarpe turėsime ir viešias — "Naujienu" bendradarbes.

Bet likimas lėmė kitaip... Džiaugsmingas vakaras virto liūdesio vakaru. Vietoje artistų sulaukėme nuo Dr. P. Grigaičio telegramos, kuria buvo pranešta, kad važiuojamas pas mus viešias ištiko didelė nelaimė: ponija Jurgelionienė liko vietoje užmušta, o jos bendrakeleivės sunkiai sužeistos. Nesunku įsivaizduoti, kuo virto mūsų vakaras. Tas įvykis paliko skaudžius prisiminimus ne tik vakaro rengėjams, artimiesiems ir draugams, bet ir visiems "Naujienu" skaitytojams, kurie p. M. Jurgelionienę pažino iš jos įdomių raštų bei taip pavyzdinčiai vedamo mo-

terų skyriaus.

Yra sakoma, kad audrai išvertus sienos ramstį, nereikia bailiai išlakstyti, bet vietoje buvusio ramščio — naują statyti. Taip padarė ir moterų skyriaus bendradarbes. Ne tik čekigietės, bet ir kitų kolonijų moterys. Buvo tariamasi su gerbiama ponija N. Gugiene, kuri paėmė vesti moterų skyrių. "Naujienu" turėjo moterų skyrių po to apie 10 metų be pertraukos.

Bet jeigu manęs kas paklaustų, kodėl moterų skyrius "Naujienuose" dingo — o tokių klausimų pasitaiko daug — tai atsakymas turėtų paliesti pačių moterų nerangumą. Negalima teisintis, kad bus padaryta ir be manęs. Tos, kurios dirba, negali dar labiau darbais apsikrauti. Jos taip pat pavargsta ir jų energija išsenka. Visur reikalinga jaunesniųjų pagalba. Senujų jėgų pakeitimas jaunosiomis.

Mes dirbome ir stengėmės, kiek galėjome. Dėjome pastangas, kiek galima, daugiau atgabenti jaunų gabių tautiečių iš tremties. Tikėjome, kad jos ne tik užims senųjų vietas, bet savo energija ir gabumais praturtins visą gyvenimą. Bet kol kas mažai kur pastebimi mūsų jaunosios kartos moterų darbai. Kai jas užkalbini, tai tuoj atsako, kad nėra laiko, užimtos.

Bet, ar, tikrai taip yra? Pažiūrėkime, ar kartais nėra naudojamas laikas visiškai be tikslo. Čia Amerikoje yra lygios teisės visiems, bet moterys jomis labai mažai naudojasi. Kur tik pasižiūri, visur trūksta moterų veiklos. Tiek spaudoje, tiek organizacijose reiškiasi tik tos, kurios jau ir seniau reikšėsi.

Kai pamėgini įtraukti į veiklą jaunesnes, tai tuoj atsako, kad, girdi, mano vyras priklauso, tai man nėra reikalo priklaustyti. Jei užvedi kalbą apie laikraštius, tai taip pat atsako, kad jos laikraščių neskaito. Joms vyrai kai kada paskaito įdomesnes vietas.

Prie tokių atsakymų galima būtų nebent tik tiek pridėti: palaukime, gal vyrai už mus ir pavaldys. Tada tai bus gerai.

Žinoma, negalima pasakyti, kad visos moterys taip lengvapėdiškai galvoja. Jų tarpe yra daug tokių, kurios supranta moterų uždavinius ir turi kilnių tikslų. Bet gal jos neturi progų įsijungti, gal mes jų nepastebime? Gal jos pačios nediršta įsijungti į visuomeninį gyvenimą? Reikia jas paskatinti.

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. —FRIDAY, FEBRUARY 19, 1954

ONA B. KUBILIUS

40 metų sukaktuvių proga

Kadangi "Naujienu" dienraštis švenčia savo 40 metų jubiliejų vasario 19-tą dieną, tai aš nuo savęs šia proga sveikinu visą "Naujienu" štabą ir visus jų bendradarbius. "Naujienu" per 40 metų yra labai daug nuveikusios lietuvių tarpe Amerikoje, ir jų dabartinis štabas ir "Naujienu" įsteigėjai turėtų džiaugtis iš savo vaisių ir turėti sau už didžiausią garbę, kad jie susilaukė 40 metų sukakties. Nėra abejonės, kad "Naujienu" darbuotojai ir jų redaktoriai išliejo daug prakaito, kol padarė "Naujienu" tokiomis, kokios jos yra šiandien — pavyzdinčiausias lietuvių dienraštis visoj Amerikoje.

Reikia priminti, kad "Naujienu" dar visai neseniai išspausdino labai pavyzdiną Moterų Skyrių, kurio ikūrėja buvo a. a. Marė Jurgelionienė. Ji vedė tą skyrių apie dvejus metus, bet baisi mirtis ją išplėšė iš "Naujienu" tarpo, palikdama didelį nuostolį ne tik "Naujienu" Moterų Skyriaus skaitytojams, bet ir "Naujienu" štabui.

Marė Jurgelionienė buvo labai malonaus būdo moteris, nepavydi, be pasididžiavimo, ištvėringa, kultūringa, kukli, visuomet pasiryžusi kitam pagalbos ranką ištiesti, todėl ir jos vedamas Moterų Skyrius

JULIA AUGUST Moterų Skyriaus rėmėja

"Naujienuose" buvo pilnas daug kultūrinio peno "Naujienu" Moterų Skyriaus skaitytojams. Neklysiu, sakydama, kad jos vedamas Moterų Skyrius buvo geriausias ir pralenkė visus moterų skyrius lietuvių laikraščiuose. Dar vienas labai kilnus to skyriaus nuopelnas buvo tas, kad daugiau negu pusė jo bendradarbių buvo Amerikoje gimusios lietuvių. Puiku, ar ne? Tai parodo, kad "Naujienu" Moterų Skyrius ne tik kad davė daug gero "Naujienu" skaitytojams, bet ir palieka lietuvių dvasią čia gimusių tarpe.

M. Jurgelionienei mirus, Nora Gugienė, irgi viena iš Moterų Skyriaus įsteigėjų, užėmė vėlonės vietą ir pradėjo vesti

ji "Naujienuose." Ponia Gugienė taip pat įdomiai ir pasekmingai vedė šį skyrių per keletą metų, kaip jos pirmtakė vėlonė Jurgelionienė.

Nors Moterų Skyrius buvo labai arti N. Gugienei prie širdies, tačiau turėdama ir kitas svarbias visuomenines pareigas, kurios reikalavo vis daugiau ir daugiau jos pastangų ir laiko, jai buvo neįmanoma be didesnės pagalbos iš bendradarbių pusės eiti vedėjos pareigas. Neatsiradus kitai lietuviūtei, kuri būtų perėmus Moterų Skyriaus vedimą iš p. Gugienės, skyriaus tęsimas darbas buvo nutrauktas.

Po kiek laiko Moterų Skyrius paliovė ėjęs. Tai buvo didelis smūgis "Naujienu" Moterų Skyriaus skaitytojams, nes kas tik "Naujienu" Moterų Skyrių skaite, tas pripažino, kad tai buvo vienas iš geriausių kultūros lapų "Naujienuose."

Dabar, 40 metų sukaktuvių proga, ar nebūtu laikas vėl Moterų Skyrių atgaivinti? Toks pavyzdingas laikraštis kaip "Naujienu" būtina turėti tęsti Moterų Skyrių, per kurį Amerikos lietuvių moterys turėtų progos savo mintis išreikšti.

Lauksime.
1914 - "Naujienu" - 1954 jubiliejiniai metai
VASARIO 21 DIENA
jubiliejinis koncertas
SOKOLŲ SALEJE
2337 So. Kedzie Ave.
Dainuos Anna Kaskas

Sveikiname NAUJIENAS

40 METŲ JUBILIEJAUS PROGA IR LINKIME

PASEKMINGAI GYVUOTI ILGUS,

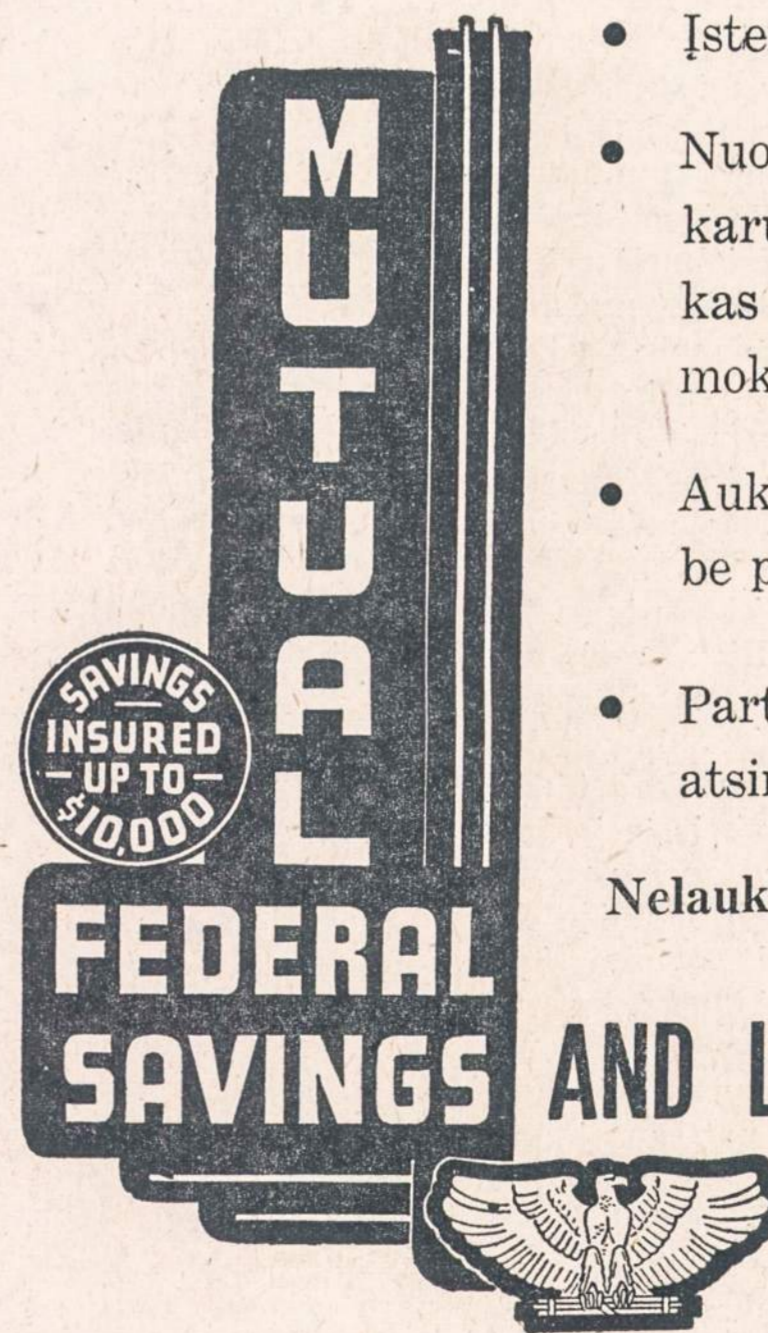
ILGUS METUS

Mutual Federal Savings

REKORDAS...

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes ir savo taupytojams išmokėjo kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Aukštus dividendus išmokėjo visada be perstojimo.
- Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atsinešite savo banko knygutę.

Nelaukit — Pradėkit Taupyti Šiandien!

JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres.

2202 West Cermak Road
Chicago 8, Illinois

Tel.: Virginia 7-747

ISTAIGOS VALANDOS: Kasdien nuo 9-tos ryto iki 5 val. po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9-tos valandos ryto iki 8 valandos vakaro. Trečiadieniais visai neatidaro.

PIRMOJO PASAULINIO KARO NUOTYKIAI LIETUVOJE

Kaime gyveno viena šeima. Buvo vidutinis ūkininkas ir jo ūkis gražiai sutvarkytas.

Prasidėjo Pirmas Pasaulinis karas. Kariuomenėnė ėmė jaunus vyrus, ėmė ir senesnio amžiaus. Paėmė ir tą ūkininką. Liko jo moteris su dviem mažom mergaitėm. Iš karto moteris labai gailėjosi savo vyro. Kas šventadieni, po pamaldų, ji giedodavo rožančių namiu su savo šeima.

Po kiek laiko atsibodo jai liūdėt. Paėmė jauna vaikina, siuvėja, į savo namus. Žinoma, tada jau ėjo jo tvarka. Šventadieniais rožančių jau nebegiedojo, bet susikviesdavo jaunima ir šokdavo.

Prasidėjo romansas su pačia šeimininke. Ka tik reikia pirkti ar parduoti, ji vis klausia to siuvėjo patarimo. Šeimininke sakydavo, kad ji nemylinti rauplėtu veidu vyrą. O jos vyras kaip tik ir buvo rauplėtas.

Likimas lėmė, kad po kiek laiko ji pati ta liga susirgo ir jos veidas paliko su ligos žymėmis. Kaimynai sakydavo, kad tai Dievas nubaudė. Žinoma, giminės ir kaimynai piktnosios jos gyvenimu, bet jai ji neatsivėlgė, darė kaip jai patiko... Ir taip jos gyvenimas per kelius metus vėlėsi.

Viena žiemą po Kalėdų kunigai pradėjo kalėdoti po kaimus. Mūsų bažnytkiemį lankė pirmiausia. Pas mus buvo ir užbaigtuvės su vakariene. Vakarienės metu klebonas ir mamytė išsikalbėjo apie visokius kasdieninius reikalus. Baigęs vakarienę, klebonas pasakė kalėdininkams ir vargonininkui, kad rytojais dieną kalėdoti nevažiuos, nes turis pagrabą — mirė "garsioji Kvietkauskienė." Mamytė labai nustebo, nes nebuvo girdėti, kad ji sirgtų. Klebonas sakė, kad tai buvo

buvo staigi mirtis. Rytojais metų mamytė sakė mums vaikams, kad eina į bažnyčią pamatyti pagrabą. Sugrįžus namo, ji pasakojo, kad laidotuvės buvo labai prastos ir biednos, lyg kokios elgėtelės. Mišios paprastos, palydovų vos tik keli. Vien mažosios jos dukrelės tupėjo prie motinos karsto. Po laidotuvių ūkį tvarkyti ir našlaitis globoti paėmė giminės.

Tik, deja, kad tame ūkyje mažai kas beliko, nes per pagrabą siuvėjas viską iškraustė.

Kai šeimininke romansavo su siuvėju, tai ji sakydavo, kad jeigu jos vyras suoriš iš karo per vienus vartus, tai ji su Juozeliu siuvėju išeisianti iš namų per kitus vartus. Sakydavo, kad ji savo vyro nelaukianti, nes girdėjusi, kad jis žuvo karo lauke.

Karas pasibaigė. Vvrai draudėjo grįžti į savo namus. Ūkininkas Kvietkauskas iš belaisvės paleistas irgi sugrįžo, manydams, kad ras savo namus taip, kaip juos paliko. Bet atrado viska baisyje padėtyje. Moteris mirusi. Turtas, namai išdraskyti, rado plikas trobų sienas. Džiaugė tik, kad rado dukrelės linksmas ir sveikas.

Pailsėjęs, žmogus, giminė ir kaimynai padedamas, pradėjo tvarkyti ūki. Mergaitės jau buvo paaugusios, bet šeimininkės buvo sunku, tad giminė patarimu pasirinko kaimynę, jau suaugusią merginą, ir neužilgo apsidėdė. Pradėjo iš naujo gyventi, pavyzdinčiai tvarkė ūkį ir gražiai augino mergaites.

Iš tos velionės kaimynės gyvenimo man jaunai mergaitė įstrigo gana dažnai girdimas posakis: "kaip pasiklojo, taip išsimiegojo..."

— Marcelė Tverijonienė

MADOS

Kaip artimai galima sekti rūbų madas?

Dažnai moterų rūbų madų kūrėjai, besilenktyniuodami dėl prašmatnumų, peržengia skoningumo ribas ir sukuria tokias prašmatnybes, kurios tinka tik rinktinio tipo modeliams, arba moterims, kurios turi galimybės keisti save, t. y. plaukų spalva, šukuoseną ir kitką pagal suknelės ar kostiumo madą.

Moterys, turinčios tarnybas bei profesijas, labai protinai daro, pasirinkdamos rūbų madas, tinkamas savo figūrai, veido bruožams ir plaukų spalvai; ir tik pagrindiniai prisilaiko reklamuojamos mados.

Pereitais metais daug buvo ginčytasi dėl sijonų ilgio nustatymo; čia amerikietės moterys parodė gerą skonį, paneigdamos per daug trumpų sijonų madą. Populiariausias sijonų bei suknelių ilgis 12-14 colių nuo žemės tarnybos ar biznio rūbams. Kiek puošnesnės, bet ne vakarinės suknelės, gali būti trumpesnės, jeigu jos yra plačios; siauri sijonai jau turi būti ilgesni.—jie daro moterį aukštesnę ir teikia daugiau moteriško gracioziškumo.

Daugiausia šią žiemą yra reklamuojama plataus rato formos sijonėliai ir skirtingos spalvos megztinukai (sweater) ilgom rankovėm ir aukštom apikaklėm. Tokia kombinuota yra nešiojama ne tik dieną (tarnybos metu), bet puikiai atsako ir išieigoms. Tačiau žemo ūgio ir sverianti virš 150 sv. moteris turėtų atsargiau pasirinkti tokią kombinuotę. Ypač turi vengti per daug ryškių spalvų bei spalvų kombinacijų.

Praktiškiausias ir beveik tinkamiausias pasirinkimas,—tai kostiumėlis, vilnonės ar šilkinės medžiagos. Jis visur pui-

UNITED PRESS-NAUJIENŲ Telephoto. Prezidento Eisenhowerio žmonai Mamie buvo išteiktas originalis laiškas, kurį Mary Todd Lincoln (prezidento Lincolnno žmona) parašė Anglijos karalinei Viktorijai.

kiai tinka. Skrybėlaitė ir batukai yra taikoma kostiumo spalvai, pirštinaitės turi derintis su bliuskutės spalva. Kiti papuošalai pagal asmens skonį.

Profinga yra ta moteris, kuri studijuoja pirmiausia save, o paskui tinkamą sau rūbų madas, nes dažnai moderniškos mados rūbas atrodo žavingai ant manekeno, o visai kitaip užvilkus jį ant kitokios figūros. Tad madų klausime geriausia yra laikytis vidurinės linijos, nes tai rodo gerą skonį ir neapsunkina kišenės. — yza.

"NAUJIENAS" SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, MOKSLININKAI, VALSTYBININKAI, DVASININKAI, PROFESIONALAI IR BIZNIERIAI. JIE ŽINO, KAD NAUJIENOS PADUODA TEISINGIAUSIAS ZINIAS IR GERIAUSIUS RAŠTUS.

MILDA VAIVADIENĖ, buvusi Naujienų ofiso tarnautoja, nuoširdi Moterų Skyriaus rėmėja.

MOTERIS

Moteris, tavo vardui išaukštinti prirašyta daug knygų visam pasauly. Daugel tautų išleido įstatymus tau suteikiančius balsavimo teisę.

Stojai kartu su vyrais dirbti, kaip mokslininkė, inžinierė, daktarė, išradėja, ambasadorė, UNO pirmininkė, krašto valdytoja — karalienė ir t.t. Valstybių politikai kelia mintį, kad moteris turi teisę siekti net U. S. A. prezidento vietos. Žodžiu, jeigu lygios teisės į fizinius ir mokslo darbus, tai kodėl dar nelygios — į prezidento kėdę. Istorija tikrai rodo, kad kai kurios moterys valdė daug išminlingiau, negu vyrai. Juk įvairiuose luomuose ir lytysė esama gerų intelektualų ir nevykėlių.

Tačiau beveik visos valdovės, sėdusios sostan, suvyriškėdavo ir į moters padėties pagerinimą jokių įnašų neįnešdavo.

Moterims reikia tokių karalienių — valdovių, prezidentų, tautų atstovių, kurios būtų tikros moters atstovės, moters darbininkės teisių gynėjos, moters teisių kėlėjos, moters iš vergijos ir prievartos darbo stovyklų išvaduotojos ir kuri valstybės vairo rodyklę pasukti išdrįstų visiškai ir teisingo moters teisių suliginimo kryptimi.

Moteris, būdama valstybės, ar tautos atstovė, savo turimą padėtį privalo panaudoti ne vien už visų bendrus interesus, bet ir už moters gerbuvio pakėlimą.

Vyrai mūsų reikalų tikrai neapgins, ką rodo faktai iš šių dienų gyvenimo.

Ar ne baisi gėda visam kultūringam pasauliui, kad nei plaukas nepajudinamas ant laisvų valstybių valdovų — vyrų galvų, kad apgintų Sovietų prievarta vergijon išvartų Pabaltijo, Ukrainos, R. Vokietijos ir Rytprūsių moteris.

Išbadėjusios pavergtų tautų moterys Rusijos sūnų žagina-

mos, kalamos prie kryžiaus Vorkutoje — Sibiro pragare, Barnaule, Karagane, Urale, Stalinske ir kitose priverčiamųjų darbų stovyklose.

Senovėje, kad ir vergijoje, moteris buvo skiriama namų darbams. Šiandien Sovietų Rusijoje moters padėtis žemesnė, negu vergės.

Ji netik į namų, fabriku darbus įkinkoma, bet ir į anglių, aukso, druskos kasyklas, kanalių kasimo darbus įjungia. Ji netik moteris vaikų gimdytoja, traktorių, lėktuvų valdytoja, bet kartu su mažamečiais kūdikiais, sužvėrėjusių Sovietų armijos karių rankomis valdomų ginklų, buvo prievarta verčiama žengti fronto pirmosiose eilėse į priešo kulkosvaidžių ugnį, į mirtį. Ir tai viskas darosi 20-me amžiuje.

Ar nerausite šimtmečiais išgėdos jūs 4-ri didieji, kai istorijos lapus sklaidys jūsų ainiai. Jie tikrai išskaitys jūsų pilotiškų rankų parašus padėtus Jaltos, Potsdamo ir kitose konferencijose. Jais išdavėte prievarta paglemžtų tautų moteris su kūdikiais, į Sovietų priverčiamųjų darbų stovyklas. Sau lygaus pasauly nežinomam ir neturinciam skurdul, badui ir lėtai mirčiai kančiose.

Viso pasaulio moterys turi stoti į ilgą ir sunkią kovą už savo ir visų tautų moters teises, kad moterį išlaisvinti iš Sovietų priverčiamųjų darbų stovyklų. Sau lygaus pasauly nežinomam ir neturinciam skurdul, badui ir lėtai mirčiai kančiose.

Viso pasaulio moterys turi stoti į ilgą ir sunkią kovą už savo ir visų tautų moters teises, kad moterį išlaisvinti iš Sovietų priverčiamųjų darbų stovyklų. Sau lygaus pasauly nežinomam ir neturinciam skurdul, badui ir lėtai mirčiai kančiose.

Kova su savo pačios pagimdytais sūnumis, dėl neteisėto elgesio su moteriške-motina. (Pranašų žodžiai pildosi.) Moteris, tavo tvirtas pasiryžimas kovą laimės. Priešas — tavo rankose.

Moteris tavo teisės dar labai, labai nelygios, ir vadinamuose kultūringuose kraštuose. Neišskiriant, net paties pažangiausio krašto — Amerikos.

A. Kolumbytė

GARSINKITĖS "NAUJIENOSE"

NAUJIENAS, kurios švenčia savo 40 metų gyvavimo sukaktį,
SVEIKINA

UNIVERSAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

Iš kairės į dešinę (sėdi): T. Rypkevičius—sekretorius ir bendrovės vėdėjas, K. P. Gugis—prezidentas, K. M. Augustas—iždininkas. Stovi (iš kairės į dešinę): Alex Naglis, Paul Miller—vice-prezidentas, Olga Kirsten—sekretoriaus asistentė, P. J. Ridikas, Wm. Mankus ir V. Pačkauskas.

DIREKTORIAI ir VALDYBA

bei linki joms ilgiausių metų
ir kuo geriausio pasisekimo!

